

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko:

KAROLINA WIERCZYŃSKA

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe:

2001 – magister prawa – Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego

2008 – doktor nauk prawnych uzyskany na mocy Uchwały Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Ewolucja pojęcia zbrodni ludobójstwa w świetle działalności międzynarodowych trybunałów karnych* (promotor prof. dr hab. W. Czapliński, recenzenci prof. dr hab. L. Kubicki, prof. dr hab. J. Zajadło)

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

Od 2008 roku - adiunkt w Zakładzie Prawa Międzynarodowego Publicznego i Europejskiego (obecnie Zakład Prawa Międzynarodowego Publicznego) Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk

4. Wskazanie osiągnięcia o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311):

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

Przesłanki dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez Międzynarodowy Trybunał Karny. Studium międzynarodowoprawne

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy):

Karolina Wierczyńska, *Przesłanki dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez Międzynarodowy Trybunał Karny. Studium międzynarodoprawne*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2016, ISBN: 978-83-7383-814-7, 332 strony, recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. P. Hofmański, prof. INP PAN, dr hab. I. Kamiński)

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:

Utworzenie Międzynarodowego Trybunału Karnego (MTK) jest kluczowym osiągnięciem międzynarodowego prawa karnego, sam zaś MTK jest traktowany jako najważniejsza instytucja globalnego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Trybunał miał w zamierzeniu jego twórców położyć kres bezkarności sprawców najpoważniejszych zbrodni prawa międzynarodowego jednocześnie równoważąc interesy państwa i interesy oraz cele międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości. Jego działania oparto na zasadzie komplementarności, co oznacza, że posiada on jurysdykcję w danej sprawie lub w odniesieniu do danej sytuacji dopiero, jeśli państwo nie podejmuje działań aby osądzić sprawców zbrodni, lub kiedy działania państwa są nieautentyczne (lub jedynie pozorne) i w rzeczywistości zmierzają na przykład do ochrony sprawcy zbrodni przed wymiarem sprawiedliwości.

Oparcie jurysdykcji Trybunału na zasadzie komplementarności miało na celu przede wszystkim ochronę suwerenności państwa, gdyż to państwo ma w świetle Statutu MTK pierwszeństwo w wykonaniu jurysdykcji karnej. Po kilkunastu latach działania Trybunału można jednak zaobserwować, że ewentualne ograniczenie suwerenności jest ciągle kluczowym problemem dla państw, kiedy decydują one o przystąpieniu do statutu, jak i państw, których obywatele podlegają obecnie jurysdykcji Trybunału. Działaniom Trybunału towarzyszy także wiele innych kontrowersji związanych przede wszystkim z „wybiórczym” charakterem jego działalności (jurysdykcja Trybunału dotyczy jedynie najpoważniejszych spraw) oraz z brakiem efektywności (MTK nie może oceniać więcej niż kilka spraw rocznie) a także z dokonywaną przez niego oceną działań państwa, która prowadzi do stwierdzenia dopuszczalności lub niedopuszczalności sprawy.

W przedstawianej rozprawie z zakresu prawa międzynarodowego publicznego (będącej rezultatem kilkuletnich badań przeprowadzonych w ramach grantu „Dopuszczalność sprawy przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym” sfinansowanego przez Narodowe Centrum Nauki) podjęłam się analizy tych kwestii. Punktem wyjścia dla prowadzonych badań były przepisy Statutu MTK, materiały z prac nad kolejnymi wersjami projektu tego Statutu oraz standardy wypracowane przez sam Trybunał w trakcie badania przesłanek pozwalających na stwierdzenie dopuszczalności lub niedopuszczalności danej sprawy przed tym Trybunałem. W konsekwencji

przedstawiana rozprawa stanowi pierwsze kompleksowe opracowanie dotyczące orzecznictwa Trybunału w odniesieniu do oceny przesłanek dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez ten Trybunał.

Jak wskazano, celem naukowym prowadzonych prac było przedstawienie i poddanie krytycznej analizie przesłanek dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez Międzynarodowy Trybunał Karny, czyli określonych w obowiązujących przepisach warunków, od których uzależniona jest możliwość prowadzenia postępowania przed tym Trybunałem. Dokonana ocena dotyczyła przesłanek procesowych specyficznych dla postępowania przed MTK, a nie ogólnych przesłanek postępowania karnego (takich jak na przykład istnienie strony procesowej, skarga uprawnionego oskarżyciela itd.). Krytycznej analizie poddano w szczególności praktykę Trybunału zestawiając ją z zamierzeniami twórców Statutu i ideami, które stanowiły genezę obecnych uregulowań. Przyjęcie takiej koncepcji pracy było konieczne z tego względu, że po pierwsze nie istnieje inna monografia obejmująca orzecznictwo Trybunału a więc podejmująca te problemy w sposób systematyczny i kompleksowy, a po drugie ze względu na to, że wykonywanie jurysdykcji przez Trybunał jest obecnie jednym z najważniejszych zagadnień międzynarodowego prawa karnego.

W kolejnych rozdziałach monografii (1-9) szczegółowej analizie poddano przesłanki wymienione w art. 17 i 20 Statutu MTK – to jest brak działania państwa, brak woli, niezdolność do prowadzenia postępowania i wystarczająca waga sprawy jako przesłanki pozytywne dopuszczające postępowanie przed MTK oraz prawomocność materialną (zakaz *ne bis in idem*) jako przesłankę negatywną, która w tym ujęciu jest przeszkodą procesową skutkującą niedopuszczalnością wykonywania jurysdykcji przez MTK. Tematyka ta jest podejmowana często i chętnie za granicą, ale głównie w odniesieniu do zasady komplementarności (a nie kompleksowo w odniesieniu do dopuszczalności wykonywania jurysdykcji). Ostatnie monografie (autorstwa M. El Zeidy: 2008, J. Stigena: 2008; J. Kleffnera: 2008, czy N.N. Jurdiego: 2011) powstały kilka lat temu. Tym samym nie zawierają one analizy obecnej praktyki Trybunału w tym zakresie. W literaturze polskiej nie powstała natomiast żadna monografia analizująca kompleksowo przesłanki dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez MTK. Celami niniejszej pracy są zatem: wypełnienie luki w polskim piśmiennictwie (oprócz prac M. Płachty czy H. Kuczyńskiej nie analizowano szczegółowo kwestii związanych z działalnością MTK w ogóle) oraz weryfikacja tez postawionych przez autorów zagranicznych. W żadnej pozycji literatury zagranicznej ani polskiej nie przedstawiono pełnego standardu zachowania państwa w odniesieniu do postępowań przed MTK. Wskazywano jednocześnie na zbyt silne „związanie” państwa standardem wypracowywanym w praktyce Trybunału, co prowadzi do zaprzeczenia idei komplementarności.

W tym zakresie niniejsza monografia stanowi nowatorski wkład do dyskusji nad międzynarodowym prawem karnym a także głos w dyskusji nad globalnie postrzeganym systemem międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości.

Wyniki przeprowadzonych badań prezentowane w opisywanej monografii uzasadniają sformułowanie następujących wniosków:

Kluczowe dla zasady komplementarności, a co za tym idzie – dla mechanizmu badania dopuszczalności postępowania przed MTK, jest rzeczywiste działanie państwa. Gdy państwo pozostaje „nieaktywne”, Trybunał nie bada przesłanki braku woli czy niezdolności do przeprowadzenia postępowania. A zatem gdy państwo, zamiast osądzić sprawcę, stosuje wobec niego amnestię, ułaskawienie, czy w inny sposób próbuje wyeliminować zastosowanie sankcji karnej wobec sprawcy zbrodni – wówczas, jak wynika z przeprowadzonych badań – państwo pozostaje nieaktywne a jego zachowanie zostanie ocenione jako brak działań, które stanowią przesłankę dopuszczalności wykonania jurysdykcji przez MTK. Czasem jednak Trybunał zbyt pochopnie ocenia zachowania państwa jako brak aktywności. Poza sytuacjami, w których państwo rzeczywiście pozostaje nieaktywne, nie podejmując nawet minimalnej współpracy z MTK, nie penalizując zbrodni objętych jurysdykcją MTK czy wręcz kontestując jego działalność, często mamy do czynienia z sytuacjami, w których państwo mogłoby podjąć działanie i przy niewielkiej pomocy Trybunału skutecznie osądzić sprawców zbrodni (w myśl formułowanej idei pozytywnej komplementarności czy warunkowej dopuszczalności).

Niektóre akty prawa międzynarodowego nakładają na państwa obowiązek wykonania jurysdykcji karnej wobec sprawców określonych zbrodni. Przeprowadzone badania wskazują, że Statut MTK nie może być traktowany jako źródło obowiązku wykonania jurysdykcji karnej wobec sprawców zbrodni przez państwo. Takie zobowiązanie sformułowano bowiem jedynie w preambule Statutu w odniesieniu do wszystkich państw, a nie tylko tych będących jego stronami. Nawiązanie do tego obowiązku w preambule Statutu MTK należy traktować jako pewną wytyczną interpretacyjną. Statut oparty jest na zasadzie komplementarności, a to oznacza, że państwo powinno wykonać jurysdykcję karną i ma pierwszeństwo w jej wykonaniu. W przeciwnym razie jurysdykcję tę wykona Trybunał biorąc za podstawę swą jurysdykcji brak działania ze strony państwa. Analiza praktyki Trybunału w zakresie tzw. *self-referrals* („samozawiadomień”) wskazuje na to, że „zrzeczenie się” jurysdykcji przez państwo jest przez Trybunał mile widziane, ponieważ ułatwia pracę Trybunału. Jednak, na co wskazuje polityka państw, bezkrytyczna akceptacja dla tego typu zawiadomień przez Trybunał stanowić może

argument w walce politycznej, kiedy jedna ze stron konfliktu będzie składać zawiadomienie dotyczące naruszeń popełnionych przez drugą stronę.

Przeprowadzone analizy pozwalają na sformułowanie standardu zachowania państwa, koniecznego, aby mogło ono skutecznie oddalić możliwość rozpatrzenia sprawy przez Trybunał. Standard ten nie został jednak uściślony w Statucie MTK, jest dookreślany w kolejnych sprawach, którymi zajmuje się Trybunał, w których doprecyzowuje on pojęcia użyte w art. 17 Statutu MTK. Przede wszystkim w świetle orzecznictwa MTK państwo musi działać, ponieważ brak działania w danej sprawie sprawia, że w tej sprawie postępowanie przed Trybunałem staje się dopuszczalne (o ile dodatkowo wypełnia przesłankę dostatecznej wagi). Działanie państwa nie może być pozorne, musi być rzeczywiste, a więc krajowe środki muszą być konkretne, znaczące oraz efektywne. Państwo powinno prowadzić konkretne postępowanie karne przeciwko określonej osobie lub osobom; postępowanie to musi obejmować zbieranie dowodów, przesłuchiwanie świadków. Państwo musi wypełnić także wywodzony z orzecznictwa test *same person/same conduct* - a więc prowadzone przez nie postępowanie krajowe musi nie tylko dotyczyć konkretnej osoby, ale także czyny (fakty, incydenty), o które jest ona oskarżona w postępowaniu krajowym muszą być tożsame z tymi, którymi zajmuje się Trybunał. Problemem jednak pozostaje, o jaką tożsamość czynów chodzi, czyli jakiego zakresu identyczności/podobieństwa spraw oczekiwać będzie Trybunał. Sprowadza się to do kwestii, ile swobody Trybunał pozostawi państwu w prowadzonych przez nie postępowaniach. Można oczekiwać, że bardziej liberalne izby Trybunału będą łagodniej analizować tożsamość spraw, a mniej liberalne – w nieograniczony sposób kontrolować postępowanie krajowe, domagając się niemalże powtórzenia postępowań krajowych w porównaniu z postępowaniem przed MTK. Na podstawie przeprowadzonych badań uprawniony jest wniosek, że taka wykładnia postanowień Statutu MTK grozi zaprzeczeniem idei komplementarności, która miała sprawić, że system krajowy i międzynarodowy będą się uzupełniać, doprowadzi bowiem do sytuacji, w której system krajowy i międzynarodowy będą ze sobą współzawodniczyć. Stosowanie przez Trybunał rygorystycznego zakresu testu *same conduct* ogranicza w znacznej mierze swobodę państwa w zakresie autonomicznego kształtowania swej polityki karnej. Na przykład Trybunał może ingerować w stosowaną przez państwo kwalifikację czynów, o które oskarża się podsądnego (z punktu widzenia MTK naturalnie surowsza kwalifikacja jest bardziej pożądana, żeby zapobiec jego ingerencji). Państwo nie wypełni także testu *same conduct*, jeśli skorzysta z alternatywnych mechanizmów wymiaru sprawiedliwości. Nadto, rozwiązanie polegające na „dookreślaniu” ze sprawy na sprawę standardu zachowania państwa jest postrzegane krytycznie przez państwa, doktrynę oraz niektórych sędziów Trybunału składających zdania przeciwne. W tym kontekście pojawia się głównie zarzut dotyczący braku

równowagi pomiędzy uprawnieniami sprzeciwiającego się kompetencji Trybunału państwa i kompetencjami samego Trybunału.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że sąd krajowy musi skazać sprawcę zbrodni. Ewentualne złagodzenie sankcji karnej może nastąpić dopiero po przeprowadzeniu rozprawy i skazaniu sprawcy zbrodni, i odbyciu przez niego proporcjonalnej części kary. Zastosowanie ograniczenia sankcji karnej od razu po skazaniu może przyczynić się do oceny działań państwa jako nierzeczywistych, zmierzających do uchronienia sprawcy przed wymiarem sprawiedliwości. Kluczowe jednak jest to, że choć stosowanie ograniczeń sankcji karnej nie jest w prawie międzynarodowym zabronione, Międzynarodowy Trybunał Karny, którego Statut (poza immunitetami) nie reguluje tej kwestii, może ocenić ich zastosowanie jako brak działania państwa lub brak woli rzeczywistego osądzenia osoby. Na tej podstawie Trybunał może uznać, że postępowanie w sprawie jest dopuszczalne. Zwłaszcza jeśli środki takie zastosowano w trakcie toczącego się postępowania lub zamiast niego albo natychmiast po skazaniu sprawcy. Uzyskane wyniki wskazują, że Prokurator MTK selekcyjnie sprawy/sytuacje, może jednak pozytywnie oceniać przeprowadzane procesy sprawiedliwości okresu przejściowego i nie decydować się na wszczęcie własnego postępowania, jeśli uzna, że nie jest to w interesie wymiaru sprawiedliwości, np. w sytuacji gdy państwo aktywnie współpracuje z MTK, a zastosowane mechanizmy są częścią szerszej strategii. Mechanizmy zaliczane do procesów okresu przejściowego nie mogą być natomiast oceniane przez pryzmat niezdolności państwa do przeprowadzenia postępowania. Niezdolność, jak wskazuje praktyka Trybunału, musi być odnoszona do rzeczywistej niemożności przeprowadzenia procesu i dotyczyć na przykład niemożności doprowadzenia podsądnego na rozprawę czy zapewnienia mu prawnej reprezentacji.

Badania wskazują także na to, że MTK nie może być traktowany jako sąd ochrony praw człowieka. Został on ustanowiony w celu osądzania zbrodniarzy oskarżanych o najpoważniejsze zbrodnie, a państwa będące stronami jego Statutu mają różne standardy prawne w odniesieniu do postępowań krajowych. Z tego też względu samo złe/niehumanitarne/niesprawiedliwe traktowanie osoby przez sąd krajowy nie daje podstaw do wykonania jurysdykcji karnej przez MTK. Z praktyki Trybunału wynika jednak, że choć naruszenie praw procesowych podsądnego nie jest przesłanką dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez MTK, to nie można całkowicie zignorować faktu ewidentnych naruszeń, które mogą urastać do poziomu uniemożliwiającego rzeczywiste osądzenie osoby i uzasadniać wątpliwość, czy działania państwa zmierzają do wymierzenia sprawiedliwości danej osobie.

Ze zrealizowanych badań wynika ponadto, że Trybunał powinien dokonywać dynamicznej oceny dopuszczalności sprawy, biorąc przede wszystkim pod uwagę kwestię czasu jako okresu

potrzebnego państwu do tego, by podjąć rzeczywiste postępowanie karne wobec sprawcy zbrodni. Obecny model, wypracowany w praktyce Izb, w zasadzie nie pozwala na pozostawienie większej swobody państwu, na przykład przez zastosowanie przez MTK warunkowego orzeczenia o dopuszczalności. Statut nie przewiduje takiego rozwiązania i choć nie stoi ono w sprzeczności z regulacjami Statutu, nie jest ono stosowane. Sprawia to, że państwa czują się ignorowane, kiedy ich rzeczywiste działania są negatywnie oceniane przez Trybunał.

Jak wskazywano powyżej, twórcy Statutu MTK oparli jurysdykcję Trybunału na zasadzie komplementarności, by chronić suwerenność państw. Mechanizm dopuszczalności, w ramach którego oceniana jest komplementarność postępowania (a ściślej to, czy państwo prowadzi rzeczywiste postępowanie) oraz waga sprawy, miał czynić zadość wymogom zrównoważenia suwerenności państwa i międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości. Niedługo po rozpoczęciu działalności przez Trybunał okazało się, że w tym mechanizmie, mającym z założenia chronić suwerenność, państwa upatrują też dla niej zagrożeń. Niektóre zbyt rygorystyczne interpretacje Trybunału (odnoszące się w szczególności do *same conduct test*) mogą wpływać na autonomię jurysdykcyjną państw w ten sposób, iż jeśli ich postępowanie w sposób oczekiwany nie upodobni się do postępowania przed Trybunałem, to wykona on swoją jurysdykcję karną w sprawie. Wykonanie przez Trybunał jurysdykcji wobec jednej czy dwóch spraw nie stanowi zagrożenia dla autonomii państwa w zakresie wymiaru sprawiedliwości (ogranicza jedynie w wąskim zakresie jego jurysdykcję karną, choć państwo ciągle może ją wykonać samodzielnie). Jego zbyt rygorystyczna polityka bez elementów pozytywnej komplementarności może jednak zniechęcać państwa do współpracy z nim i do samodzielnego osądzania sprawców zbrodni.

Przeprowadzone analizy prowadzą do wniosku, że ocena dopuszczalności postępowania dokonywana przez Trybunał jest dynamicznym, kompleksowym i zniuansowanym procesem podlegającym zmianom na skutek stosowanej przez ten sąd wykładni. Rozwijając poszczególne elementy dokonywanej oceny, niejako „na bieżąco” tworzy on standard, który stosować muszą państwa, aby skutecznie wykonać własną jurysdykcję karną. Uzyskane wyniki dostarczają wiedzy z zakresu międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości, jego zalet, wad jak i luk, których istnienia nie przewidzieli twórcy Statutu. Wyniki te nie tylko uzupełniają dotychczasowe analizy z zakresu międzynarodowego prawa karnego, ale także je weryfikują i wzbogacają, dzięki szeroko omówionej praktyce Trybunału z kilku ostatnich lat. W tym zakresie badania można oceniać jako badania o charakterze pionierskim, gdyż do tej pory, zgodnie z wiedzą autorki, nie opublikowano wyników żadnych prac dotyczących kompleksowo przesłanek dopuszczalności wykonywania jurysdykcji przez MTK. Omawiane wyniki mogą być zastosowane nie tylko w procesie badań nad międzynarodowym prawem karnym, ale także w innych pracach odnoszących się do działalności

Międzynarodowego Trybunału Karnego, a także jako punkt odniesienia dla osób projektujących regulacje z zakresu międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych

5.1. Publikacje w ramach dorobku naukowego

Poza wspomnianą wyżej monografią mój dorobek od momentu obrony rozprawy doktorskiej liczy jedną monografię, redakcję jednej monografii (wspólnie z Andrzejem Jakubowskim), 27 artykułów opublikowanych w recenzowanych publikacjach (z czego 13 stanowią rozdziały w książkach zaś 14 - artykuły w czasopismach z zakresu prawa międzynarodowego publicznego; spośród wymienionych publikacji 5 zostało napisanych we współautorstwie, przy równym nakładzie pracy we wszystkich przypadkach), 3 recenzje opublikowane w czasopismach naukowych, a także kilka publikacji, które ukazały się jedynie w formie elektronicznej w ramach Systemu Informacji Prawnej LEX. Poza wspomnianymi publikacjami do dorobku zaliczyć mogę także kilkadziesiąt wystąpień na krajowych i międzynarodowych konferencjach, których szczegółową listę zamieszczam w załączniku.

Od momentu obrony doktoratu moje badania i zainteresowania badawcze koncentrowały się wokół następujących zagadnień z tematyki prawa międzynarodowego publicznego:

1. międzynarodowa ochrona praw człowieka (w tym kwestia skuteczności orzeczeń sądów zajmujących się ochroną prawa człowieka),
2. odpowiedzialność państwa za naruszenia prawa międzynarodowego, w szczególności zaś naruszenia praw człowieka, a także relacja pomiędzy odpowiedzialnością państwa oraz odpowiedzialnością jednostki,
3. międzynarodowe prawo karne, obejmujące zagadnienia związane ze zbrodniami międzynarodowymi, odpowiedzialnością jednostki, jurysdykcją Międzynarodowego Trybunału Karnego, czy postrzeganiem międzynarodowego prawa karnego przez pryzmat fragmentacji czy jego konstytucjonalizacji,
4. praktyka ogłaszania umów międzynarodowych.

Decydujący wpływ na wybór tej tematyki badawczej miało moje zainteresowanie prawami człowieka i udział w praktykach w Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, oraz XVIII edycji Szkoły Praw Człowieka organizowanej przez tę Fundację. Od początku pracy zawodowej zajmowałam się ochroną praw człowieka oraz odpowiedzialnością karną osób przed międzynarodowymi trybunałami, czemu dawałam wyraz w szeregu publikacji wydawanych

zarówno przed, jak i po obronie doktoratu. Podejmowałam między innymi kwestię ochrony praw jednostki w ramach działalności międzynarodowych trybunałów karnych – hybrydowych i *ad hoc* (*Karnoprawna ochrona praw jednostki w prawie międzynarodowym* w: red. L. Koba, W. Waclawczyk, *Prawa człowieka. Wybrane zagadnienia i problemy*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009, s. 153-166). Do mojego dorobku w tym zakresie zaliczyć także należy dwa przeglądy orzecznictwa ETPCz w sprawach polskich, w których przedstawiłam i poddałam analizie tendencje dotyczące składania polskich skarg, najczęstsze problemy, których one dotyczą, wskazując na systemowe błędy krajowego systemu prawnego w tym zakresie (*Przegląd orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich za rok 2008*, 2010 *Gdańskie Studia Prawnicze - Przegląd Orzecznictwa* 1, s. 15-50, *Przegląd orzecznictwa Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich za rok 2009*, 2011 *Gdańskie Studia Prawnicze - Przegląd Orzecznictwa* 4, s. 11-40).

Niewątpliwie jedną z ważniejszych pozycji w tym zbiorze (choćby ze względu na doniosłość podjętej tematyki oraz ilość cytowań przez innych autorów) stanowią badania przeprowadzone wspólnie z prof. I. Kamińskim oraz R. Kownackim na temat praktyki wykonywania orzeczeń ETPCz w polskim systemie prawnym. Badania te stanowiły jeden z elementów grantu badawczego prowadzonego pod kierownictwem prof. A. Wróbla dotyczącego skuteczności orzeczeń międzynarodowych sądów i trybunałów, i ich wpływu na polski system prawny (*Wykonywanie orzeczeń ETPC w polskim systemie krajowym* w: red. A. Wróbel *Wykonywanie orzeczeń sądów międzynarodowych w polskim systemie prawnym*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2011, s. 89-226).

Kolejnym obszarem, na którym skupiam swoje zainteresowania naukowe jest odpowiedzialność państwa za naruszenia prawa międzynarodowego. W tym kontekście należy wymienić artykuł dotyczący wzajemnej relacji pomiędzy odpowiedzialnością państwa i jednostki, i różnic dotyczących tych dwóch osobnych, lecz powiązanych ze sobą reżimów prawnych (*Relacja między odpowiedzialnością państwa a odpowiedzialnością jednostek w prawie międzynarodowym* w: red. A. Kozłowski, B. Mielnik, *Odpowiedzialność międzynarodowa jako element międzynarodowego porządku prawnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2009, s. 363-379). Prowadziłam także badania nad kwestią odpowiedzialności państwa w kontekście dwóch szczególnych przypadków: konfliktu gruzińsko – rosyjskiego (*Spór przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości o zastosowanie Konwencji w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Rasowej (KLDK) pomiędzy Gruzją a Federacją Rosyjską – kwestie międzynarodowo prawne*, *Międzynarodowe Prawo Humanitarne*, tom II, 2011, s. 127-143), a także więzień CIA na terenie Polski i ewentualnej odpowiedzialności polskich władz za naruszenia prawa międzynarodowego w tym kontekście (*Some Remarks on Poland's Potential Responsibility for the Treatment of Detainees in a CIA*

Prison in Poland, 2011 Polish Yearbook of International Law, volume XXXI, s. 267-291). W tym zakresie zajmowałam się także ustaleniem zakresu odpowiedzialności państwa za naruszenia praw jednostki poza granicami terytorialnymi państwa w oparciu o orzeczenia MTS i ETPCz, wskazując na brak konsekwencji w ustalaniu jednolitego standardu odpowiedzialności (*Odpowiedzialność państwa za naruszenia praw człowieka. Czy państwo odpowiada za naruszenia tylko w zakresie swoich granic?* w: red. W. Waclawczyk, *Wokół współczesnych problemów ochrony praw człowieka*, Wydawnictwo Erida, Warszawa 2009, s. 101-118), a także na wyjątkowy charakter ochrony ekstraterytorialnej związanej m.in. z wykonywaniem pełnej kontroli przez przedstawicieli danego państwa (policji, wojska, i in.) na terytorium państwa niebędącego stroną Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (*Odpowiedzialność państwa za ekstraterytorialne naruszenia prawa międzynarodowego w świetle decyzji i orzeczeń ETPCz*, Europejski Przegląd Sądowy 2008 nr 6, s. 30-34).

Trzecim obszarem moich zainteresowań badawczych jest szeroko pojmowane międzynarodowe prawo karne. W szczególności należy tu wymienić takie zagadnienia jak: definicja zbrodni międzynarodowych; kwestia hierarchii zbrodni w prawie międzynarodowym; jurysdykcja MTK, a także przesłanki jej wykonania. Stosunkowo dużo badań skoncentrowałam na pojęciu ludobójstwa w orzecznictwie trybunałów *ad hoc*. W monografii wydanej w 2010 roku - która jest rozszerzoną i zaktualizowaną wersją mojej pracy doktorskiej - nie tylko odnosiłam się do pojęcia ludobójstwa sformułowanego w Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, ale także przedstawiłam wyniki dalszych obserwacji dotyczących tego jak trybunały *ad hoc* twórczo to pojęcie rozwijają, pomimo że na gruncie normatywnym nie podlegało ono żadnym zmianom w stosunku do postanowień konwencji. W monografii odniosłam się także do współczesnego wymiaru zbrodni ludobójstwa wskazując przede wszystkim na obecną narrację dotyczącą tej zbrodni (*Pojęcie ludobójstwa w kontekście orzecznictwa międzynarodowych trybunałów karnych ad hoc*, Wydawnictwo Naukowe Scholar 2010, ISBN 978-83-7383-452-1, 212 stron). Badania dotyczące zbrodni ludobójstwa kontynuowałam także w innych pracach, podejmując tę tematykę w innych kontekstach (na przykład koncentrowałam się na tym jak ludobójstwo jest definiowane w sądach krajowych: *The Evolution of the notion of genocide in the context of the jurisdiction of the national courts*, 2006 - 2008 Polish Yearbook of International Law, volume XXVIII, wyd. 2009, s. 83-94) lub analizując nowe orzecznictwo trybunałów międzynarodowych dotyczące tej zbrodni (*Elementy zbrodni ludobójstwa w orzecznictwie międzynarodowych trybunałów karnych ad hoc*, 2011 Sprawy Międzynarodowe, kwiecień - czerwiec (LXIV), s. 123-138; a także: *Czy w Bośni i Hercegowinie w 1992 roku miało miejsce ludobójstwo? Skutki oddalenia zarzutu w sprawie Karadžića. Kwestia oceny elementów zbrodni przez trybunał jugosłowiański*, Glosa do wyroku MTKJ z 28 czerwca 2012, 2012 Gdańskie

Studia Prawnicze - Przegląd Orzecznictwa 3, s. 151-159); w końcu skupiałam się także na kwestiach nieuregulowanych w Konwencji dotyczącej ludobójstwa tj. ludobójstwie kulturowym (*Współczesny wymiar zbrodni ludobójstwa*, 2015 Studia Socjologiczno-Polityczne. Seria Nowa 2(04), s. 31-46).

Rozważania w zakresie międzynarodowego prawa karnego nie były jednak ograniczone jedynie do zbrodni ludobójstwa. Prowadziłam również badania nad ewentualnym odtworzeniem hierarchii zbrodni w prawie międzynarodowym (*Hierarchia zbrodni w prawie międzynarodowym*, 2016 Państwo i Prawo, zeszyt 1. 58-72), błędnym definiowaniem zbrodni w prawie międzynarodowym (*Podstawa prawna odpowiedzialności za działania zbrojne na Węgrzech w 1956 r. – glosa do wyroku ETPCz z 19.09.2008 r. w sprawie Korbely v. Węgrom*, 2010 Europejski Przegląd Sądowy 4, s. 45-48), zbrodniami wojennymi w kontekście ochrony dziedzictwa kulturalnego ludzkości (*Zbrodnie przeciwko dziedzictwu kulturowemu przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym – analiza krytyczna*, współautor A. Jakubowski, 2016 Studia Prawnicze Zeszyt 1 (205), s. 39-63). Ta ostatnia praca powstała jako efekt referatu pt. *Cultural Heritage Crimes in the Sabara before the ICC – A New Development in International Criminal Law?* wygłoszonego wraz z A. Jakubowskim podczas międzynarodowej konferencji w Waszyngtonie „Intersections in international cultural heritage law” (Georgetown University Law Center, marzec 2016).

Ponadto w ramach badań nad międzynarodowym prawem karnym koncentrowałam się także nad kwestią, która ma bezpośredni wpływ na skuteczność międzynarodowych trybunałów karnych, a mianowicie współpracą państw z tymi trybunałami (*Współpraca międzynarodowych trybunałów karnych z państwami w świetle ostatnich decyzji trybunałów*, współautor Patrycja Grzebyk, w: red. J. Nowakowska Małusecka, I. Topa, *Międzynarodowe i europejskie prawo karne. – osiągnięcia, kierunki rozwoju, wyzwania*, Wydawnictwo UŚ, Katowice 2015, s. 128-151), a także konstytucjonalizacją i fragmentacją tego prawa. Badania nad fragmentacją i konstytucjonalizacją prowadziłam w ramach grantu konsorcjum naukowego COST (Action IS 1003). Rezultaty tych badań zaprezentowałam m.in. w referacie *The Rome Statute – the Debate around the Constitutionalization, Fragmentation and Pluralisation of International Criminal Law* przedstawionym na międzynarodowej konferencji zorganizowanej przez COST oraz Instytut Nauk Prawnych PAN pt. *Constitutionalization and Fragmentation of International Law Revisited* (listopad 2014) a także w rozdziale monografii, której byłam współredaktorem wraz z A. Jakubowskim (*The Rome Statute and the debate surrounding the constitutionalization, fragmentation and pluralisation of international criminal law*, w: red. A. Jakubowski, K. Wierczyńska, *Fragmentation vs. the Constitutionalisation of International Law, A practical inquiry*, Routledge 2016, s. 146-160).

Stosunkowo najwięcej uwagi w swoich badaniach w ciągu ostatnich kilku lat poświęciłam szeroko pojmowanej jurysdykcji Międzynarodowego Trybunału Karnego, ze względu na to, że badania dotyczące MTK, które prowadzono w Polsce do tej pory były rzadko podejmowane i żadne nie dotyczyły praktyki Trybunału w omawianym zakresie. W szczególności więc moje badania dotyczyły historycznych koncepcji odnoszących się do genezy zasady komplementarności stanowiącej obecnie podstawę do alokacji jurysdykcji pomiędzy państwo, które prowadzi postępowanie w sprawie lub Trybunał (*The Principle of Complementarity in International Criminal Law*, w: *Jurisdictional Competition of International Courts and Tribunals*, red. B. Krzan, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2012, s. 263-284; a także *Interpretacja postanowień artykułu 17 Statutu Rzymskiego – zasada komplementarności w praktyce – kasus Libii* (w:) *Swoboda orzekania sądów międzynarodowych*, A. Wyrozumska red., Seria wydawnicza Katedry Europejskiego Prawa Konstytucyjnego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 79-93); zasady komplementarności jako punktu odniesienia dla suwerenności państw (*Zasada komplementarności przed MTK z perspektywy suwerenności państw*, w: red. E. Cała-Wacinkiewicz, J. Menkes, J. Nowakowska-Małusecka, W. Pęksa, W. Staszewski *Idee, normy i instytucje Kongresu Wiedeńskiego 200 lat później – perspektywa międzynarodowa*, Wydawnictwo Beck, Warszawa 2016, s. 186-207); oczekiwanego przez Trybunał standardu zachowania państwa pozwalającego na samodzielne prowadzenie własnych postępowań karnych przez to państwo (*Sufficient domestic proceedings - the standard of national criminal proceedings before the ICC in context of Art. 17 of the Rome Statute* w: red. Bartłomiej Krzan, *Prosecuting International Crimes*, Brill 2016, s. 255-273), czy także charakteru oceny państwa przez MTK (*Deference in the ICC practice concerning admissibility challenges lodged by States* w: red. L. Gruszczynski, W. Werner, *Deference in International Courts and Tribunals: Standard of Review and Margin of Appreciation*, Oxford University Press, Oxford: 2014, s. 355-370). Badania w tym zakresie dotyczyły także praktyki orzeczniczej MTK w pierwszej dekadzie jego istnienia (*Dekada działalności Międzynarodowego Trybunału Karnego – sukcesy i porażki międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości*, 2013 *Studia Prawnicze*, Zeszyt 2 (194), s. 123-142).

Jak wskazano powyżej, wielokrotnie w swojej pracy badawczej koncentrowałam się na praktyce krajowej odnoszącej się do prawa międzynarodowego. W tym zakresie nie mniej ważnym, obszarem moich zainteresowań jest praktyka ogłaszania prawa międzynarodowego w Polsce. W artykule napisanym razem z G. Wierczyńskim przedstawiliśmy wyniki naszych kilkumiesięcznych badań na ten temat. Zaprezentowaliśmy w nim nie tylko podstawowe wady polskiej praktyki ogłaszania umów międzynarodowych i braki w tym zakresie (okazało się, że praktyka nieogłaszania umów międzynarodowych, powszechna w latach 1945-1989, nie zanikła całkowicie w późniejszym okresie), ale wskazaliśmy również na skutki tej praktyki, którą jest

między innymi niemożność odtworzenia w oparciu o ogłoszone umowy międzynarodowe (ze względu na niekompletność tego zbioru) zakresu polskich zobowiązań międzynarodowych (*Ogłaszanie umów międzynarodowych jako warunek ich bezpośredniego stosowania – kilka uwag na marginesie polskiej praktyki*, współautor G. Wierczyński 2009 *Studia Prawnicze* 3, s. 5-23). Na wagę przedstawionych badań wskazywać może fakt, że były one cytowane przez Trybunał Konstytucyjny (zob. postanowienie TK: z 13 grudnia 2010, Ts 103/09 oraz z 31 grudnia 2012, Ts 291/12) oraz Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (wyrok WSA w Warszawie z 14 lutego 2013, I-SA/Wa 1376/12).

5.2. Ocena parametryczna

Na tym etapie wskazanie wiarygodnego źródła oceny parametrycznej, a co za tym idzie np. indeksu Hirscha dla wyżej wymienionych publikacji, jest niemożliwe ze względu na niekompletność źródeł z których musiałabym skorzystać. Z tego powodu użycie baz wskazanych przez MNiSW jest bezcelowe do oceny dorobku w naukach prawnych, nie istnieje też polska naukowa baza cytowań odnosząca się do tej dziedziny nauk (i tak np. baza *Publish or Perish* biorąc pod uwagę kilkanaście moich publikacji odnotowuje 13 cytowań, zaś System Informacji Prawnej LEX także biorąc pod uwagę kilkanaście publikacji odnotowuje 28 cytowań, nie licząc autocytowań).

5.3. Kierowanie projektami badawczymi lub udział w takich projektach

Od momentu obrony doktoratu kilkakrotnie brałam udział jako uczestnik jak i kierownik w projektach badawczych, do najważniejszych zaliczam:

- 1) Projekt badawczy Akademii Fińskiej „*Intellectual History of International Law: Empire and Religion*” 2012-2016, część projektu: „*The Dawn of a Discipline: International Criminal Justice and Its Early Exponents*”, rola w projekcie: uczestnik,
- 2) Projekt badawczy „*Dopuszczalność sprawy przed Międzynarodowym Trybunałem Karnym*”, finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (NCN 2012/07/B/HS5/03858) (2012-15), rola w projekcie: kierownik,
- 3) Projekt badawczy „*Prawo międzynarodowe pomiędzy konstytucjonalizacją a fragmentacją: rola prawa w postnarodowej konstelacji?*”, finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (NCN 2011/01/M/HS5/03846) (2011-2013) (wsparcie udziału polskich naukowców w międzynarodowym projekcie badawczym wskazanym poniżej); rola w projekcie: uczestnik,
- 4) Międzynarodowy projekt badawczy „*COST Action IS1003: International law between constitutionalisation and fragmentation: the role of law in the post-national constellation*”,

finansowany przez European Cooperation in Science and Technology (2010-2015);
rola w projekcie: uczestnik.

5.4. Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych, organizacja konferencji

Od momentu obrony doktoratu wzięłam udział w kilkudziesięciu krajowych i międzynarodowych konferencjach. Do najistotniejszych wystąpień zaliczyć mogę udział w wyżej wymienionej międzynarodowej konferencji w Waszyngtonie, a także konferencji Humboldt Kolleg *International Criminal Court. Theory. Practice. Challenges* zorganizowanej na Uniwersytecie Jagiellońskim (14-15 XII 2016), na której wygłosiłam referat *Admissibility of a case before the ICC and the standard of state's action* oraz konferencję zorganizowaną na Uniwersytecie Wrocławskim pt. *Prosecuting international crimes: a multidisciplinary approach* (IV2014), na której wygłosiłam referat *Sufficient domestic proceedings in the context of admissibility challenges lodged by States before the ICC*.

Byłam także współorganizatorką kilku konferencji z ramienia Instytutu Nauk Prawnych, wśród których najważniejsze to dwie konferencje międzynarodowe: *Constitutionalisation and Fragmentation of International Law Revisited* (18-19 XI 2014), oraz *The Case of Crimea in the light of International Law: its Nature and Implications* (19-20 III 2015).

5.5. Udział w komitetach redakcyjnych czasopism i radach naukowych czasopism oraz w międzynarodowych organizacjach naukowych

Za ważną część mojej pracy naukowej uważam również pracę jako sekretarz redakcji rocznika *Polish Yearbook of International Law*. Gdy wraz z Łukaszem Gruszczyńskim obejmowaliśmy to stanowisko, rocznik ten ukazywał się z opóźnieniami i nie był dostępny w żadnej naukowej bazie danych. Obecnie jest to jedyne polskie czasopismo z zakresu nauk prawnych, które jest dostępne zarówno w ogólnościowych (CEEOL, LexisNexis, HeinOnline) jak i krajowych (System Informacji Prawnej LEX) bazach danych. Przełożyło się to na znaczący wzrost w krajowej ocenie parametrycznej (z 4 punktów w ocenie z 2007 r. na 14 punktów w ocenie z 2016 r.). Od 2013 roku jestem także członkiem International Law Association sekcji polskiej, oraz od 2014 członkiem sekcji londyńskiej, a od 2015 delegatem (*alternate member*) w Komitecie ILA *Complementarity in International Criminal Law*.

5.6. Dorobek dydaktyczny i popularyzatorski oraz informacja o współpracy międzynarodowej habilitanta:

W ramach dydaktyki od początku kariery zawodowej prowadzę wykłady z dziedziny prawa międzynarodowego publicznego zarówno na studiach magisterskich dziennych jak i doktoranckich (np. w Uniwersytecie - Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Sopocie, oraz na

Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego). W 2015 roku objęłam opieką mgr. Michała Filipka, jako jego promotor pomocniczy (tytuł przygotowywanej rozprawy doktorskiej: *Koncepcja zbrodni przeciwko ludzkości w świetle Statutu Rzymskiego Międzynarodowego Trybunału Karnego*).

Z prac popularyzatorskich na szczególne podkreślenie zasługuje to, że od 2013 roku jestem współredaktorką bloga *Przeгляд Prawa Międzynarodowego*. W pracach redakcji tego bloga odpowiadam za dziedzinę międzynarodowego prawa karnego. W tym czasie opublikowałam około 200 wiadomości z tego zakresu.

Przedstawione powyżej osiągnięcia stanowią moim zdaniem najważniejsze osiągnięcia naukowo-badawcze powstałe po obronie pracy doktorskiej. Kompletny wykaz publikacji, wraz z wykazem wystąpień konferencyjnych i informacją uzupełniającą dotyczącą dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej zamieściłam w załącznikach.

Konstancja Wierczyńska